

Dryckesbranschrapporten 2020

En översikt av en ung och växande livsmedelsbransch

"Det är fantastiskt roligt att de senaste årens starka entreprenörskap inom dryckesbranschen håller i sig. Det har många positiva effekter, stärker Sverige som måltidsland, bidrar till att utveckla besöksnäringen och skapar nya jobb. Men branschen saknar inte utmaningar, där Coronapandemin är den senaste i raden."

ANNA KAIJSER,
BRANSCHANSVARIG LRF LOKAL MAT&DRYCK

Inledning

DENNA RAPPORT BESKRIVER UTVECKLINGEN i den svenska dryckesbranschen 2018 - 2020, med tonvikt på produktion av alkoholhaltiga drycker. Det har på kort tid startats ett stort antal nya dryckesproducenter i Sverige.

Det finns flera orsaker. Avgörande har varit den avreglering och avmonopolisering av produktionen av alkoholdrycker sedan Sverige blev medlem i EU 1995. Men det är inte den enda förklaring till det senaste decenniets snabba utveckling.

Det beror även på ett ökat intresse bland konsumenterna för närproducerade och hantverksmässigt framställda drycker, gjorda av lokala råvaror. Lika så ett ökat intresse för mat i kombination med dryck, samt måltidsturism, dvs turistupplevelser med anknytning till mat och dryck. Till detta kommer framväxten av en ny generation entreprenörer som är besjälade att skapa något nytt och spännande, ofta med ett fokus på småskalig och hållbar produktion.

Det finns mer än 870 företag i Sverige som tillverkar alkoholhaltiga drycker. Verksamheterna är spridda över hela landet. Dryckesproduktion finns i alla län och i 218 av Sveriges 290 kommuner. Därtill kommer cirka 180 företag med produktion av vatten och läsk.

Detta är den tredje rapporten om den svenska dryckesproduktionen. Det är en uppdaterad och förkortad version av tidigare rapporter som publicerades våren 2018 och våren 2019. Rapporten behandlar dryckesbranschens omfattning och lokalisering fram till och med maj 2020.

Syftet med rapporten är att ge en så heltäckande bild som möjligt av produktionen i Sverige. Uppgifterna grundar sig på siffror från SCB:s Företagsregister, men även andra källor har använts, däribland Föreningen Svenskt Vin som har en mer heltäckande statistik över antalet vinproducenter. För att möjliggöra jämförelser över tid har tidigare års angivna antal dryckesproducenter justerats, utifrån de nya uppgifterna.

”

Till detta kommer framväxten av en ny generation entreprenörer som är besjälade att skapa något nytt och spännande, ofta med ett fokus på småskalig och hållbar produktion.

Dryckesbranschrapporten 2020 är sammanställd på uppdrag från svenska dryckesproducenter, The Absolut Company, LRF Lokal Mat & Dryck, föreningarna Sveriges Oberoende Småbryggerier, Svenskt Vin samt Sveriges Producenter av Alkoholdrycker.

I Dryckesbranschrapporterna 2018 och 2019 behandlades dryckesproduktionens betydelse för måltidsturism och besöksnäring, internationell utveckling och ansvarsfull alkoholproduktion. Samtliga rapporter finns att läsa på www.tomorrowstable.se/insikt

Dryckesbranschens storlek och struktur

Sedan årsskiftet 2017–2018 har antalet tillverkare av alkoholdrycker (öl, vin, cider och spritdrycker), ökat med drygt 160 företag. Det motsvarar en tillväxt på närmare 23 procent på knappt 30 månader.

Det gör dryckestillverkning till ett av de snabbast växande segmenteten inom den svenska livsmedelsbranschen.

DEN SVENSKA DRYCKESBRANSCHEN HAR under det senaste decenniet haft en snabb tillväxt. Den 31 maj 2020 fanns 874 företag – producenter av alkoholhaltiga drycker, enligt SCB:s Företagsregister, som klassificerar vilka typer av drycker som produceras (SNI-koder). Antalet har kompletterats med uppgifter från Föreningen Svenskt Vin avseende svenska vingårdar.

Bara under fjolåret, 2019, tillkom närmare ett 70-tal företag. Den positiva trenden har fortsatt i början av 2020. Under årets fem första månader (januari-maj 2020), har ytterligare ett 40-tal företag registrerats. Detta samtidigt som Covid-19-pandemin påverkat restaurang- och besöksnäringarna hårt, vilket i sin tur lett till kraftigt minskad försäljning för många dryckestillverkare.

Dryckesproducenterna är väl representerade över hela landet och finns i dag i 218 av Sveriges 290 kommuner. I genomsnitt har det etablerats en-två nya tillverkare varje vecka - ofta på landsbygden eller i mindre orter.

Stockholm, Västra Götaland och Skåne, som är de mest tätbefolkade länen, har i absoluta tal flest antal producenter av alkoholhaltiga drycker. Omkring hälften av dryckesföretagen finns i något av de tre länen. I Stockholms län var antalet 171 stycken den 31 maj 2020. Det är en ökning med omkring 20 procent sedan

årsskiftet 2017/2018. I Västra Götaland var motsvarande antal 144 stycken. Här har tillväxten varit ännu högre, drygt 30 procent. Skåne har nästan lika många – 138 producenter av alkoholhaltiga drycker. Det är en ökning med 14 procent.

Utmärkande för den svenska dryckesbranschen är annars den höga närvaron i mer glesbefolkade län. Till exempel har Gotland, Jämtland, Västernorrland och Norrbotten en betydligt högre andel tillverkare per 100 000 invånare. Gotland står i en klass för sig med den högsta andelen tillverkare i alla fyra dryckeskategorierna öl, vin, cider och spritdrycker.

”

Utmärkande för den svenska dryckesbranschen är annars den höga närvaron i mer glesbefolkade län.

På flera mindre orter har dryckesproduktionen blivit ett attraktivt besöksmål som bidrar till sysselsättningen och utvecklingen av det lokala näringslivet. Gotland är en viktig turistdestination, likaså Jämtland, vilket visar att dryckestillverkning har en stark koppling till besöksnäringen.

”Den stabila tillväxt av dryckesproducenter som Skåne uppvisar stärker hela regionen som besöksdestination när vi kan erbjuda kvalitativa producenter av öl, vin, sprit och cider.”

HENRIC MOLIN
GRUNDARE OCH ÄGARE AV SPIRIT OF HVEN PÅ ÖN VEN

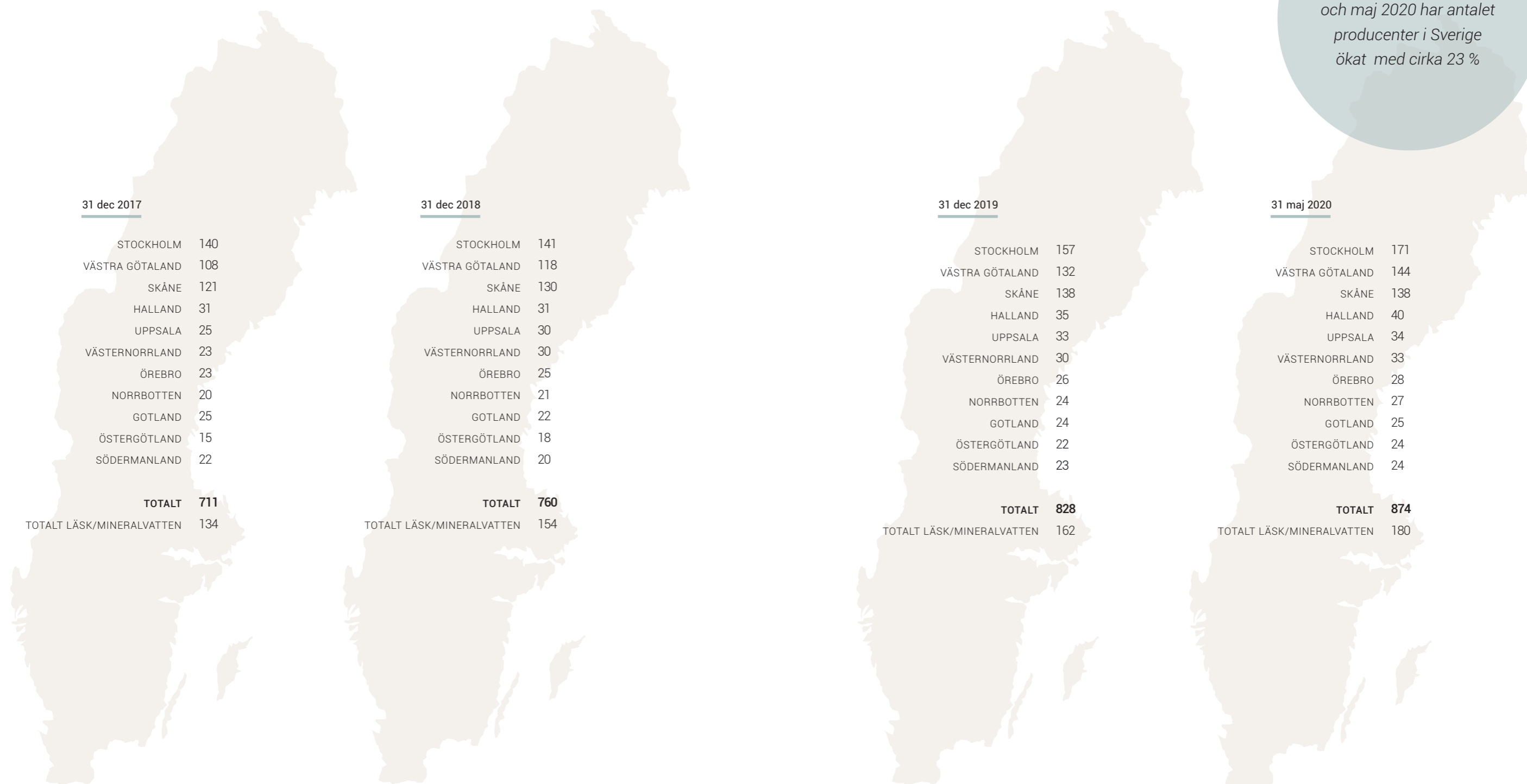
Den svenska dryckesbranschen består dels av några stora tillverkare med historiska rötter som The Absolut Company, Carlsberg, Kopparberg, Spendrups – dels av ett stort antal mindre, entreprenörsdrivna företag, där de flesta grundades under de senaste tio åren. Enligt en undersökning från LRF 2017 hade branschen mer än 5 500 anställda. Därutöver tillkommer sysselsatta hos underleverantörer, serviceverksamheter och inom besöksnäringen. De flesta

nya jobben har skapats i de mindre företagen. Samma enkätundersökning från LRF indikerade att den småskaliga tillverkningen genererade 2500 arbetstillfällen inom produktionen och kringliggande aktiviteter, exempelvis besök, prov-smakning och servering.

Län med flest antal tillverkare av alkoholhaltiga drycker*

*öl, vin, cider, spritdrycker

Källa: SCB Företagsregister & Föreningen Svenskt Vin

Mellan december 2017 och maj 2020 har antalet producenter i Sverige ökat med cirka 23 %

Dryckesbranschens bredd

Antalet dryckesföretag har ökat starkt sedan 2017, vilket med all sannolikhet innebär att antalet sysselsatta också har ökat. Utmärkande för den svenska dryckesbranschen är verksamhetens bredd. Det tillverkas ett stort antal dryckeslag: öl, vin, fruktvin, cider, glögg, mjöd samt en rad olika destillerade produkter som vodka, akvavit, whisky och gin.

Öl: Fler bryggerier än i Belgien

DEN ENSKILT STÖRSTA KATEGORIN bland svenska producenter av alkoholhaltiga drycker är ölbryggerier. Utvecklingen har varit närmast explosionsartad. Idag finns 600 registrerade tillverkare av öl, jämfört med ett 30-tal för tio år sedan.

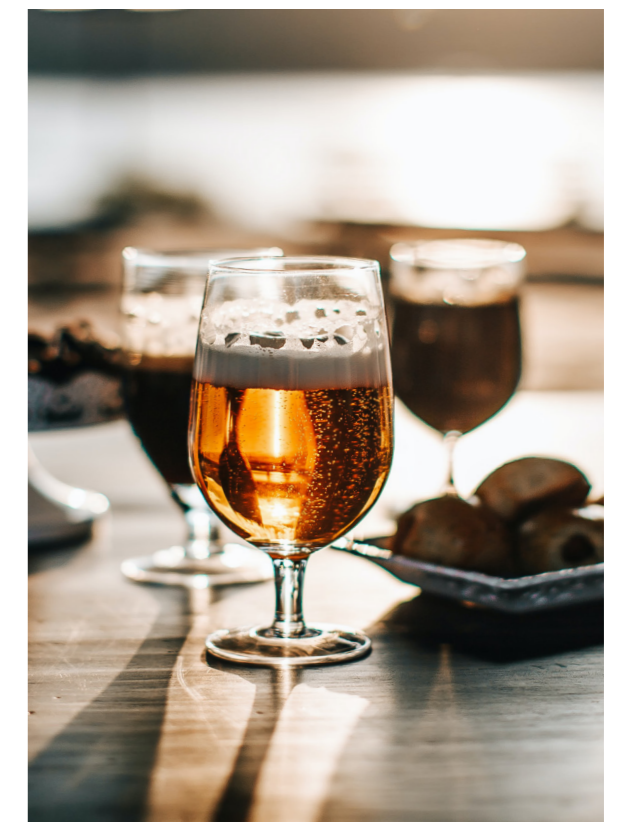
Bara sedan årsskiftet 2018/2019 har det tillkommit närmare 75 bryggerier. Det är en ökning med 14 procent. Går man ytterligare ett år tillbaka till 2017 är ökningen av antalet företag hela 45 procent. Det är få branscher som redovisar liknande tillväxt. Sverige har i dag fler bryggerier än Belgien, världsberömt för sin ölkultur.

Bryggerierna finns över hela landet, från Skåne i söder till Norrbotten i norr. En stor del är lokaliserade i storstadsregionerna. I Stockholms län finns 120 bryggeriföretag varav 55 i Stockholm stad.

Detsamma gäller Västra Götaland. Av regionens 109 bryggeriföretag finns 35 i Göteborg. Motsvarande siffror för Skåne är 75, varav Malmö 20.

Sveriges minsta län Gotland och Jämtland har dock det högsta antalet ölbryggerier per 100 000 invånare. Även Västernorrland och Halland har betydligt fler per capita än både Stockholm och Västra Götaland. Bryggeribranschen kännetecknas av en handfull stora, välkända koncerner som Carlsberg, Kopparberg, Spendrups - samt ett stort antal mindre, ofta

entreprenördriva företag. Det är en typisk ung, start-up bransch. Endast ett fåtal har funnits i 20 år. Det är också en dryckeskategori med störst geografisk spridning. Lokala bryggerier finns i dag i 200 av landets 290 kommuner. I flera glesbygdskommuner med bara 10 000–20 000 invånare finns numera tre, fyra registrerade ölproducenter.

Topp fem, ölproducenter per län i Sverige	Antal	Per 10 000 inv.
Stockholm	120	50
Västra Götaland	109	63
Skåne	75	54
Halland	27	81
Uppsala	25	65
Totalt i hela Sverige	600	

Sprit: Boom för svensk klassiker

ÄVEN ANTALET SPRITTILLVERKARE HAR ÖKAT starkt de senaste åren. Idag finns 118 företag registrerade för att tillverka akvavit, vodka, whisky eller gin. Av dessa har 21 stycken tillkommit sedan 2018–2019. Det är en ökning med 21 procent.

Ungefär hälften av tillverkarna är lokaliserade till Stockholms län, Skåne och Västra Götaland. Men även de betydligt mer glesbefolkade länen Västernorrland och Norrbotten utmärker sig med flera tillverkare av spritdrycker.

The Absolut Company med tillverkning i skånska Åhus är i särklass störst bland de svenska tillverkarna. Utöver de 300 direkta arbetstillfällena i Nöbbelöv

och Åhus, genereras minst 2000 helårsarbeten hos underleverantörer och odlare. Absolut Vodka är den svenska livsmedelsindustrins största exportframgång: 99 procent av bolagets produktion exporteras.

Saturnus i Malmö, har i likhet med The Absolut Company en lång historia. Det familjeägda företaget, grundat 1893, tillverkar bland annat akvavit, gin och glögg.

Flera andra svenska tillverkare av betydligt senare årgång, som Mackmyra Whisky, High Coast Distillery, Hernö Gin och Purity Distillery har rönt framgångar på exportmarknaderna.

Cider: Producenterna växer snabbast

CIDER HAR VUNNIT STOR POPULARITET som dryck de senaste åren. Det har också lett ett uppsving av antalet cidertillverkare. I dag finns 92 svenska producenter av cider. I denna kategori ingår även tillverkare av mjöd, fruktviner och glögg. Det är en ökning med 23 procent från årsskiftet 2018/2019 då antalet företag uppgick till 75 stycken.

Företagen finns över större delen av landet, med tyngdpunkt på Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Den största producenten är Kopparberg Bryggeri, vars cider exporteras och säljs med stor framgång i ett 30-tal länder. En av de största marknaderna är Storbritannien. Även Herrljunga och Åbro exporterar betydande kvantiteter av cider.

Bland de nya ciderproducenterna som representerar den nya innovativa och högkvalitativa "äppelvågen" märks Brännland Cider i Vännäsby norr om Umeälven, Fruktstereo i Furlien på Gotland, Tosterups Gård i Tomelilla, Pomologik i Strängnäs och Kullabygdens Musteri i Mjöhult.

Topp fem, ciderproducenter per län i Sverige	Antal	Per 10 000 inv.
Stockholm	16	7
Västra Götaland	16	9
Skåne	11	80
Örebro	6	20
Gotland	6	67
Totalt i hela Sverige	92	

Mineralvatten: Gynnas av hälsotrend

UTÖVER TILLVERKARE AV ALKOHOLHALTIGA drycker finns i Sverige 180 tillverkare av mineralvatten och läsk, vilket gör dem till den näst största kategorin av dryckesproducenter. Dessa ingår dock inte i denna rapport. Hälsotrenden och ökad efterfrågan på alkoholfria alternativ har gjort att antalet tillverkare vuxit snabbt. Sedan årsskiftet 2018/2019 är tillväxten 17 procent.

Topp fem, läsk & mineralvattenproducenter per län i Sverige	Antal	Per 10 000 inv.
Stockholm	42	18
Skåne	24	14
Västerbotten	8	14
Värmland, Örebro, Halland	7	-
Totalt i hela Sverige	180	

Vin: Stabilt för Sveriges vingårdar

FÖRE AVREGLERINGEN AV DET SVENSKA partihandels- och produktionsmonopolet i mitten av 1990-talet fanns det inga kommersiella vingårdar i Sverige. I dag, 25 år senare, finns drygt ett 60-tal svenska vinproducenter (som både odlar sina druvor och framställer vinet) enligt SCB:s Företagsstatistik och Föreningen Svenskt Vin.

Antalet vingårdar har varit stabilt de senaste åren, men enligt uppskattningar finns det uppemot 200 vinodlingar i Sverige med potential att utveckla affärsmässig verksamhet. Då druvstockarna behöver

växa till sig några år innan de kan ge druvor, tar det längre tid att etablera vinproduktion än till exempel börja brygga öl.

Vinproducenter finns i tio av Sveriges län och företrädesvis i de mest sydliga länen där klimatet är gynnsammare för vinodling. Mer än hälften av de etablerade svenska vingårdarna finns i Skåne. Även Halland, Gotland och Blekinge har ett flertal vinproducenter. Vingårdar finns även i Jönköpings län, Västra Götaland och Östergötland.

Topp fem, vinproducenter per län i Sverige	Antal	Per 10 000 inv.
Skåne	35	26
Halland	5	15
Blekinge	4	25
Gotland	4	67
Västra Götaland	4	2
Totalt i hela Sverige	64	

"Det är oerhört glädjande att tillväxten av dryckesproducenter i Stockholms län fortsätter. Vi ser att det växer i hela regionen, inte bara i staden och dess kranskommuner, utan även i de mer glest befolkade delarna av regionen."

KRISTINA ANERFÄLT-JANSSON,
GRUNDARE PÅ NORRTELJE BRENNERI

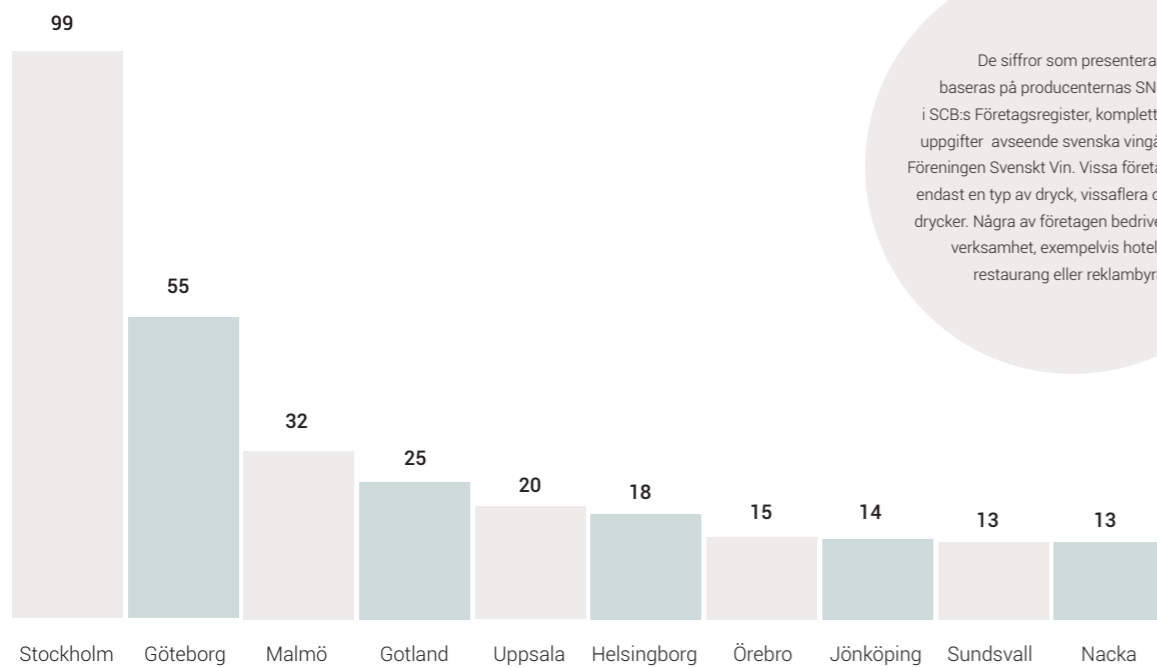
Kommuner med flest producenter, antal

Öl	Cider	Läsk & Mineralvatten
Stockholm 51	Stockholm 5	Stockholm 25
Göteborg 35	Göteborg 5	Göteborg 12
Malmö 20	Malmö 5	Malmö 8
Gotland 14	Gotland 4	Helsingborg 6
Uppsala 13	Uppsala 4	Gotland 5

Spritdrycker	Vin
Stockholm 17	Höganäs 4
Malmö 5	Helsingborg 4
Gotland 4	Simrishamn 4
Lund 4	Gotland 4
Höganäs 3	Kristianstad 3
Nacka 3	Karlskrona 3
Härnösand 3	Varberg 3
Skellefteå 3	
Örebro 3	

Kommuner med flest antal tillverkare av alkoholhaltiga drycker*

*öl, vin, cider, spritdrycker
Källa: SCB Företagsregister & Föreningen Svenskt Vin

De siffror som presenteras baseras på producenternas SNI-koder i SCB:s Företagsregister, kompletterat med uppgifter avseende svenska vingårdar från Föreningen Svenskt Vin. Vissa företag tillverkar endast en typ av dryck, vissa flera olika slags drycker. Några av företagen bedriver blandad verksamhet, exempelvis hotell och restaurang eller reklambyrå.

"Det entreprenörskap som finns i Västernorrland är fantastiskt. Vi är stolta över att vara Sveriges sjätte största i antalet dryckestillverkare trots att länet är glest befolkat."

THOMAS LARSSON,
SENIOR ADVISER PÅ HIGH COAST DISTILLERY OCH STYRELSELEDAMOT I HERNÖ GIN.

"Skåne fullkomligen bubblar av producenter inom alla dryckesslag. Här ser vi tydligt hur entreprenörsandan bygger nya företag, ger tillväxt och bidrar till hela regionens attraktionskraft. Vi är många som är stolta över hur vi tar våra svenska dryckestraktioner in i framtiden."

PAULA ERIKSSON, CHEF FÖR KOMMUNIKATION & SAMHÄLLSKONTAKT, THE ABSOLUT COMPANY, ÅHUS

"Den svenska dryckesbranschens utveckling imponerar. Det är inte bara antalet producenter som har blivit flera. Kvaliteten och bredden på utbudet av öl, vin, cider, vodka, gin, akvavit och whisky har gjort Sverige till en ledande dryckesnation i Europa. Om branschen ges möjlighet att fortsätta utvecklas, är jag övertygad om att vi snart kommer ha flera exportsuccéer."

FREDRIK BORELIUS, ORDFÖRANDE I FÖRENINGEN SVERIGES PRODUCENTER AV ALKOHOLDRYCKER

"Östergötland är det län som procentuellt ökar snabbast. Den starka tillväxten vittnar om att människor efterfrågar hantverksmässiga drycker med lokalt ursprung."

NICLAS ALBINSSON, GRUNDARE AV SÄRTSHÖGA VINGÅRD I MJÖLBY